

**Dünya
olduğu kimi**

96 yaşlı sehrlı ayna

Televizoru hazırlamaq üçün biskvit qutusundan istifadə edildi. . .

XX əsrin əvvəllərində meydana gələn televiziyanın ilk sistemləri mexaniki olub. O zaman televiziya yalnız təsviri göstərüb. Televiziyanın ilk mexaniki modulunu 1884-cü ildə alman mühəndisi olan Paul Qatlib Nipkou hazırlayıb. O, fırlanan metal diskin köməyi, teller vasitəsilə şəkillərin göndərilməsinə nail olub. Bu texnologiya “elektrik teleskop” adlandırılıb.

Təsvirin məsafəyə ötürülməsi ideyasını mümkün edən Nipkov 1866-cı ildə ideyasını patentləşdirib. Lakin o vaxt insanların düşüncə səviyyəsi belə bir ideyanın qəbuluna hələ tam hazır deyildi. 1873-cü ildə Smit tərəfindən icad edilən fotoeffekt televiziyanın kəşfi yolunda növbəti uğurlu addım oldu. Bu kəşfdən ruhlanan Nipkov ideyasını gerçəyə çevirmək üçün daha bir addım atdı. O, 1884-cü ildə skanlaşdırılan diski ixtira etdi. 1906-cı ildə M.Dikman, K.Ferdinanda və Q.Olage təsvirin ötü-

rülməsi üçün enerji mərkəzini - ekranı təkmilləşdirdilər.

Əksər mənbələrdə elektron televizor patentinin məhz Boris Rozinqə məxsus olduğu qeyd edilir. İlk hərəkətsiz təsvir yayımı məhz 1911-ci ildə bu alimin adı ilə bağlansa da, əsas ixtiraçı kimi şotland mühəndis Con Logi Berd göstərilir. Bu isə təsadüfi deyildi. Lap uşaq yaşlarında evlərinin arxasında neftlə işləyən generator quraşdıraraq Şotlandiyanın Helesburq şəhərində gecə işığı yanan ilk evin sakinini məhz Berd olmuşdu.

1898-ci ildə anadan olan gələcək ixtiraçı 12 yaşında ikən evdə balaca bir “telefon stansiyası” qurmuşdu. Bu da ona evdən kənarında dostlarıyla telefonla danışmaq imkanı verirdi. Berdin növbəti fantaziyası axır ki, ilk televizorun gerçək simasını müəyyən etdi: 1925-ci ildə o, biskvit qutusu ilə ikinci bir karton qutunu adı tikiş iynəsi ilə birləşdirib, içərisinə avadanlığın yerləşdirdi və uzaq məsafəyə ötürülən sifət görünüşünü “tutmağı” bacardı. Gənc ixtiraçı 1925-ci il iyunun 25-də bu kəşfini patentləşdirdi. Qutusuna “televizor” adını qoymaq-

la, Berd əslində tarixdə öz yerini bir qədər də möhkəmləndirdi.

1929-cu ildə o, ilk televiziya stansiyasını qurdu. Eyni zamanda BBC ilə razılaşma əsasında televiziya verilişlərinin hazırlanmasına start verdi. Tezliklə televiziya bütün dünyaya yayıldı.

1937-ci ildə İngiltərədə elektron şüa borulu televizor kəşf edildi və bu kəşf mexaniki televizoru üstələdi.

1950-ci illərdə, demək olar ki, əksər amerikalı artıq televiziya tamaşaçısı idi. Beləliklə, İkinci Dünya müharibəsindən sonra ABŞ və Qərbi Avropa ölkələrində televiziya erası başlandı. Dünyanın ən güclü ikinci ölkəsi sayılan SSRİ isə bu texniki nailiyyəti 1931-ci il aprelin 30-da Moskvada gerçəkləşdirilən ilk sınaq verilişində tətbiq etdi. Həmin ilin oktyabrından vaxtaşırı verilişlərin yayımına start verildi.

**İlhəmə İSABALAYEVA,
“Azərbaycan”**